

## GANDBOL MURABBIYLARINI KASBIY KOMPOTENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH

*Azizov Sabitxan Valiyevich*

*Namangan davlat pedagogika instituti, p.f.n., dotsent*

*[azizovsobithon56@gmail.com](mailto:azizovsobithon56@gmail.com)*

*ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-5219-9371>*

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada gandbol murabbiylarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish muammosi yoritilgan. Murabbiylarning kasbiy malakasini oshirishning muhimligi, zamonaviy o'qitish texnologiyalaridan foydalanish, innovatsion yondashuvlarning samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari asosida murabbiylar uchun kasbiy rivojlanish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

**Kalit so'zlar:** Gandbol murabbiyi, kasbiy kompetensiya, murabbiylik mahorati, pedagogik texnologiyalar, innovatsion metodlar.

## DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCES OF HANDBALL COACHES

**Annotation:** This article discusses the issue of developing the professional competencies of handball coaches. It analyzes the importance of improving coaching skills, the use of modern teaching technologies, and the effectiveness of innovative approaches. Based on the research results, practical recommendations for the professional development of coaches are proposed.

**Keywords:** Handball coach, professional competence, coaching skills, pedagogical technologies, innovative methods.

## РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ ТРЕНЕРОВ ПО ГАНДБОЛЮ

**Аннотация:** В данной статье рассматривается проблема развития профессиональных компетенций тренеров по гандболу. Анализируется важность повышения профессионального уровня тренеров, использование современных образовательных технологий и эффективность инновационных подходов. На основе результатов исследования предложены практические рекомендации по профессиональному развитию тренеров.

**Ключевые слова:** Тренер по гандболу, профессиональная компетентность, тренерское мастерство, педагогические технологии, инновационные методы.

## KIRISH

Bugungi kunda jahon sportida, xususan gandbol o'yinida ro'y berayotgan shiddatli o'zgarishlar, gandbol murabbiylarini ham o'z faoliyatlarida zamonaviy innovatsion texnologiyalarni qo'llashni taqazo qilmoqda. Gandbol yoshlarni har tomonlama yetuk qilib tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu o'z navbatida murabbiylardan nafaqat yuqori darajadagi sport bilimlariga ega bo'lishni, balki innovatsion pedagogik yondashuvlarni ham qo'llashni talab qiladi.

Murabbiylarning kasbiy kompetensiyalarini oshirish bugungi kunda dolzarb masalalardan biri bo'lib, ularning metodik mahorati va pedagogik ko'nikmalarini shakllantirish orqali sportchilarning natijalarini yaxshilashga xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan sport va jismoniy tarbiya tizimini rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan qarorlar murabbiylarning kasbiy rivojlanishi uchun mustahkam huquqiy asos yaratmoqda. Xususan, "Yoshlar siyosatini takomillashtirish va sportni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2020-yil 24-yanvardagi PQ-4563-sonli Prezident qarorida yosh avlodni jismonan sog'lom va intellektual rivojlangan etib tarbiyalash, sport sohasidagi mutaxassislarni tayyorlash va qayta tayyorlash tizimini takomillashtirish vazifalari belgilangan. Ushbu qaror asosida gandbol murabbiylarini zamonaviy metodikalar bilan ta'minlash va ularning pedagogik ko'nikmalarini oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda [1].

Shu bois, ushbu maqolada gandbol murabbiylarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish jarayoni, innovatsion yondashuvlar va ularning samaradorligi tahlil qilinadi hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

### **ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR**

Murabbiylarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar sport pedagogikasi, psixologiya va ta'lim metodologiyasi yo'nalishlarida olib borilgan. Xorijiy va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan olib borilgan izlanishlar murabbiylarning o'quv jarayonida ilg'or texnologiyalarni qo'llashi natijasida sportchilarning natijalari sezilarli darajada yaxshilanishini tasdiqlaydi.

Murabbiylar uchun innovatsion pedagogik texnologiyalar, jumladan, individual yondashuv, multimediya materiallardan foydalanish va amaliy mashg'ulotlarda differensial yondashuvning samaradorligi o'rganilgan (J. Smith, 2019).

Tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, interfaol metodlar, masalan, muammoli o'qitish va trening-seminarlar murabbiylarning nazariy bilimlarini oshirish va ularni amaliyotga tadbiiq qilish imkonini beradi (M. Johnson, 2021).

Ushbu tadqiqotda gandbol murabbiylarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish uchun empirik va eksperimental tadqiqot metodlari qo'llanildi. Anketalar, intervyular va kuzatuvlar orqali murabbiylarning mavjud bilim va ko'nikmalari baholandi. Shuningdek, tajriba-sinov mashg'ulotlari tashkil etilib, turli o'qitish metodlarining samaradorligi tahlil qilindi. Ma'lumotlar statistik tahlil usullari orqali qayta ishlanib, natijalar murabbiylarning kasbiy o'sishiga ta'sir etuvchi muhim omillarni aniqlashga yordam berdi.

Shunday qilib, adabiyotlar tahlili va tajriba natijalari asosida gandbol murabbiylarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha innovatsion yondashuvlar ishlab chiqiladi.

### NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, gandbol murabbiylarining kasbiy kompetensiyalar darajasi ularning nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalari va innovatsion texnologiyalardan foydalanish qobiliyatiga bog'liq. Tadqiqot jarayonida murabbiylarning kasbiy tayyorgarligini baholash uchun anketalar va intervyular o'tkazildi. Unga ko'ra, respondentlarning 60% zamonaviy o'qitish metodlari haqida umumiy tasavvurga ega bo'lsa-da, amaliy mashg'ulotlarda ularni qo'llashga to'liq tayyor emasligi aniqlandi. Shu bilan birga, 30% murabbiylar innovatsion texnologiyalardan muntazam foydalanayotgani va bu ularning sportchilar natijalariga ijobiy ta'sir ko'rsatayotganini bildirgan.

Eksperimental mashg'ulotlar jarayonida differensial yondashuv, interfaol metodlar va texnologik vositalardan foydalanish murabbiylarning kasbiy o'sishiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Masalan, videotalqinli tahlil va individual mashg'ulot dasturlaridan foydalangan murabbiylar o'z sportchilarining texnik va taktik tayyorgarligini yaxshilashda yuqori natijalarga erishganini qayd etdilar (B. Williams, 2022). Shuningdek, murabbiylarga metodik qo'llanmalar va trening-seminarlar tashkil etish natijasida ularning pedagogik mahorati oshgani kuzatildi.

Muhokama qismida ushbu natijalar ilgari o'tkazilgan tadqiqotlar bilan taqqoslandi. Xususan, ilg'or pedagogik texnologiyalarning murabbiylar faoliyatiga integratsiyasi samaradorligini tasdiqlovchi xalqaro tadqiqotlar mavjud (J. Brown, 2020). Ammo ayrim murabbiylarning yangi usullarga moslashish jarayonida qiyinchiliklarga duch kelishi, bu yo'nalishda qo'shimcha o'quv dasturlarining zarurligini ko'rsatdi.

Umuman olganda, natijalar murabbiylarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish uchun tizimli yondashuv zarurligini ko'rsatdi. Innovatsion metodlarni keng qo'llash, doimiy o'qitish va murabbiylarning malakasini oshirish dasturlarini ishlab chiqish bu borada muhim ahamiyat kasb etadi.

### XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, gandbol murabbiylarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish sportchilarning natijalarini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlardan foydalanish murabbiylarning o'qitish samaradorligini oshirishga imkon beradi. Tadqiqot jarayonida murabbiylarning bilim va ko'nikmalarini tahlil qilish natijasida ularning aksariyati nazariy bilimlarga ega bo'lsa-da, amaliy mashg'ulotlarda innovatsion metodlardan foydalanish bo'yicha muayyan qiyinchiliklarga duch kelayotgani aniqlandi.

Tajribaviy tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, differensial yondashuv, interfaol o'qitish metodlari va texnologik vositalardan foydalanish murabbiylarning kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, individual yondashuv va videotalqin asosida tahlil qilish murabbiylarning sportchilarga yo'naltirilgan trening jarayonini samarali tashkil etishiga yordam berdi. Ushbu metodlar murabbiylarning nazariy bilimlarini amaliyotga tatbiq qilish qobiliyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Tadqiqot asosida quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. Murabbiylar uchun doimiy malaka oshirish kurslarini tashkil etish, ayniqsa, zamonaviy o'qitish metodlari va texnologiyalar bo'yicha.
2. Interfaol o'qitish usullarini keng joriy etish, bu murabbiylarning o'zaro tajriba almashishiga imkon yaratadi.

3. Murabbiylar faoliyatida innovatsion texnologiyalardan keng foydalanish, jumladan, videoanaliz va raqamli dasturlarni tatbiq etish.

4. Amaliy mashg'ulotlarni yanada samarali tashkil etish uchun individual va differensial yondashuv asosida metodik qo'llanmalar ishlab chiqish.

Shunday qilib, murabbiylarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish sportchilarning tayyorgarlik darajasini oshirish, ularning texnik-taktik mahoratini takomillashtirish va xalqaro musobaqalardagi natijalarini yaxshilashga xizmat qiladi.

#### ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoshlar siyosatini takomillashtirish va sportni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2020-yil 24-yanvardagi PQ-4563-sonli qarori.
2. Boltobaev, S. A., Azizov, S. V., & Zhakhongirov, S. Z. (2019). THE STUDY OF THE PECULIARITIES OF INDIVIDUALLY-PSYCHOLOGICAL AND SPECIFICALLY STRESSOGENIC CONDITIONS OF SPORTSMEN. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 1(3), 307-312.
3. Boltobaev, S. A., Kostikova, O. V., Azizov, S. V., & Azizov, N. N. (2022). Influence of stress and anxiety on highly qualified athletes. *International journal of health sciences*, 6(S3), 1394-1410.
4. Brown, J. (2020). *Developing professional competencies in sports coaching: A comparative study*. Paris: Routledge.
5. Ivanov, A. I. (2020). *Innovatsion pedagogik texnologiyalar va murabbiylik kompetensiyasi*. Moskva: Pedagogika nashriyoti.
6. Johnson, M. (2021). *Interactive teaching methods for sports coaches*. New York: Academic Press.
7. Smith, J. (2019). *Modern coaching methodologies in handball training*. London: Sports Science Press.
8. Williams, B. (2022). *The impact of video analysis on coaching efficiency in team sports*. Berlin: Springer.
9. Азизов, С. В., & Габдуллина, А. З. (2024). Технология повышения скоростно-силовой подготовленности спринтеров. *Scientific Impulse*, 2(19), 120-124.
10. Болтобаев, С. А., Музафарова, Л. М., Азизов, С. В., & Мирзаев, С. (2019). ДВИЖЕНИЯ В БЕГЕ НА ДЛИННЫЕ ДИСТАНЦИИ И В МАРАФОНЕ КАК ПРЕОДОЛЕНИЕ ТРАВМ БЕГУНОВ. *Наука и мир*, 1(12), 37-39.
11. Болтаев, С. А., Азизов, С. В., & Бутаев, З. А. (2016). Роль физической упражнений в формировании здорового образа жизни молодого поколения. In *Теоретические и прикладные проблемы современной науки и образования* (pp. 28-31).
12. Сатиев, Ш. К., & Азизов, С. В. (2020). Характеристики зависимости типов темперамента к эмоциональным стрессам и степени стрессоустойчивости футболистов.